

УниБИТ В АРХИВИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ

Тина Петрова

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Цел на доклада е да представи Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) в архивното наследство на Българската телеграфна агенция (БТА). В доклада са посочени наличните архивни материали, част от тематичния, историческия и богатия фотоархив, който Телеграфната агенция притежава. По този начин ще се допълни знанието за дейността на Държавния библиотечен институт (ДБИ) и днес – на УниБИТ, както и за събития, които са свързани с развитието му като образователна институция. Статията е обзорна и цели да направи преглед на всички достъпни архивни материали, които ще влязат в научно обращение и ще послужат като основа за допълнителни бъдещи научни изследвания, свързани както с традицията на подготовката на библиотечни специалисти у нас, така и с подчертаването на ролята на УниБИТ като специализиран университет в тази насока. Изложението ще бъде подкрепено с конкретни архивни документи, като снимки, статии от вестници и материали за Университета, поместени в бюлетините на БТА.

Ключови думи: архив; бюлетин; БТА; УниБИТ; фотоархив

ВЪВЕДЕНИЕ

Българската телеграфна агенция (БТА) е национален независим информационен институт със 127-годишна история. През 1898 г. излиза първият ѝ бюлетин, което на практика поставя началото на архивния фонд на Агенцията. Към днешна дата структурата на архива обхваща: тематичен архив, който организира периодичния печат в изрезки на отдел „Справочна“; исторически архив, който обработва и съхранява бюлетините на БТА; фотоархив с над 2 млн. кадри от фотографии на БТА; и библиотека. В БТА действа „Правилник за сроковете за архивиране на информационните продукти и реда за достъп до архивните материали на Българската телеграфна агенция“ (Sevova 2025). БТА е фондообразувател в агенция „Архиви“ и присъства в Електронния регистър на Националния архивен фонд (Регистър). Архивът на БТА е достъпен за използване от потребителите на архивна информация, което е основание да се проучат наличните архивни материали, отразени и съхранени в него.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Използвани са: анализ на източници на информация (архивни документи), систематизиране и обобщение на получената информация и формиране на изводи. За постигане на основните резултати са извършени и теренни проучвания.

РЕЗУЛТАТИ

Тематичен архив

Статии от вестници, съхранени в отдел „Справочна редакция“, отразяват новини, свързани с Държавния библиотечарски институт (ДБИ), още от 1952 г. Те са проследени в хронологичен ред, за периода 1952 – 1990 г.

В сп. „Читалище“, бр. 21 от 1952 г., е публикувана статията „Библиотечното образование у нас“, с автор Елена Кирова (Kirova 1952) – преподавател в ДБИ, където се изтъква ролята на създадения през 1950 г. институт. Кирова прави преглед на учебните програми и специалности, предназначени да подготвят, както е записано в Постановлението на Министерския съвет от 1950 г., „библиотекари, библиографи и архивисти“. Според авторката завършилите първия випуск на Института „не са добре оформени библиотекари, библиографи и архивисти“, по причината, че голяма част от упражненията по „книгознание, архивистика и работа с читателя [...] [поради] липсата на практическа база минават под формата на доклади“. Тя прави и предложения относно промяна в учебните програми, както и за необходимостта от практика не само в библиотеки в столицата, а и в провинцията.

В статия на в. „Отечествен фронт“, бр. 3048 от 19.VI.1954 г., озаглавена „Подготовка на нови библиотечарски кадри“ (Georgieva 1954), отново се подчертава значимата роля на новооткрития ДБИ, който се помещава в сградата на Народната библиотека „Васил Коларов“. В него се обучават студенти в двугодишен курс, които към посочената година наброяват около 100 души. Открити са отдел за задочно тригодишно следване на библиотекари с полувисше образование и шестмесечен задочен курс за библиотекари със средно образование. Брой 22 на в. „Народна култура“ от 1961 г. отразява информация, свързана с приемането на студенти в Библиотечарския институт, изпити и предимства за прием (ВТА 1961). Вестник „Труд“, бр. 65 от 19.III.1977 г., отразява дейността на Института през изминалите 25 години от неговото създаване със статията „Верни служители на книгата. Държавен библиографски институт на 25 години“ и изказване на Тодора Топалова – директорка тогава. От материала се разбира, че Институтът ще посрещне своя юбилей в нова сграда, която разполага с 4 аудитории с по 370 места и с над 20 семинарни и специални кабинета (Dzerekarova 1977).

През 1977 г. в още два вестника са поместени новини за ДБИ. Вестник „Вечерни новини“, бр. 7813, отразява построяването на новата сграда. Прави се преглед на постигнатите резултати през годините и се подчертава значението на професията библиотечар. Борис Десев, чиито думи са съществена част от този материал, подчертава: „Професията на библиотечаря е близка до учителската. Разпространител на знания, от него също се изискват много педагогически умения и такт“ (Solomonov 1977).

Вестник „Отечествен фронт“, бр. 10065 от 29.VI.1977 г., представя новата сграда на ДБИ със статия, озаглавена „Храм на книголюбието“: нейният „лек, елегантно разчупен силует внася топлина и чар в монументалната архитектур-

на панорама край седми километър на булевард „Ленин“. В сградата ще функционира читалня към библиотеката със 100 места, кабинет за аудио-визуална апаратура за учебни цели, специализирана читалня по информатика, специални кабинети по машинопис и за работа с читателя, фотолаборатория, зала за копирна техника, бюфет, физкултурен салон, който може лесно да се преустройва в тържествена зала с около 500 места и др. (Blaskov 1977).

Десет години по-късно започва да се говори за създаването на Висш институт по култура, на базата на ДБИ, който да се съсредоточи и върху подготовката на кадри за нуждите на библиотеките. Това предложение е отправено през 1986 г. Материалът е публикуван през 1987 г., в бр. 18 на в. „Учителско дело“ (Marinova 1987). Една година по-късно на страниците на в. „Народна култура“, бр. 39 от 1988 г. (ВТА 1988), рубриката „Пишат ни“ представя въпросите: „Докога Държавния библиотечен институт ще бъде полувисш?“ и „Защо ДБИ като институт на културата, единствен в това отношение, е лишен от правото да изпраща студенти във висшите учебни заведения по култура в чужбина?“. В архива се открива и справка за ДБИ от самото му създаване до 1988 г.

Една от интересните статии, която излиза през 1990 г., разкрива много факти относно преподавателския състав в ДБИ. Чрез обзорен преглед авторката на статията, специалистката в библиотечните науки и преподавателка Мария Младенова, разказва за „първостроителите на института“, както и всъщност е озаглавен материалът. Тази информация е посветена на 40-ия юбилей на ДБИ. За пръв директор на Института през 1951 г. е назначен Тодор Попилиев, който е бивш директор на библиотеката във Варна. След него поста заемат Ангел Стоилов, назначен от Комитета за наука, изкуство и култура, за периода от края на 1951 г. до началото 1953 г., и Ценко Цветанов – детски писател и известен библиотечен специалист. Цветанов написва един от първите учебници за студенти, които дълго време се използват в обучението. Някои от трудовете му са: „Българска библиография“, „Материали по история на българската библиография до Освобождението“, „Общо библиотекознание“, последният написан в съавторство с проф. Елена Кирова. В статията си Младенова отделя подобаващо място и на приноса на един от дългогодишните преподаватели в ДБИ, Борис Десев. За него Младенова пише, че е назначен на работа на 11 май 1951 г. и работи в ДБИ до смъртта си през 1979 г. Той издава „Христоматия на българска обща библиография, част 1“ в помощ на студентите. Младенова определя Десев като „еталон на нравствен човек и затова бе еднакво обичан от студенти и от колеги“. В периода 1950 – 1962 г. в ДБИ има седем щатни преподаватели. Сред тях е Дора Кършовска, постъпила веднага след създаването на Института, като преподава в една от основните дисциплини, „Библиотечни каталози“. Заедно с нея на работа постъпва Дора Ганчева-Божинова, която преподава по комплектуване и организация на библиотечните фондове и е авторка на първия учебник и на издание, посветено на организацията на библиотечната работа. Друг специалист, работил две години в Института, е Василка Петричева, преподавателка по обща библиография и методика на библиографската работа. Голяма зас-

луга за утвърждаването на ДБИ имат и преподавателите по дисциплини, свързани с литературата – Генка Михайлова, Христо Недялков и Стефана Иванова. Младенова не забравя да спомене и хоноруваните преподаватели, които също имат огромен принос в развитието на Института като водещи в библиотечната област, като ст.н.с д-р Христо Тренков – специалист от Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Преподаватели от Катедрата по библиотекознание към Софийския университет, като проф. Тодор Боров, проф. Елена Кирова, Божана Божинова-Траянова, също работят като хонорувани преподаватели и участват в обсъждането на учебните програми. В подробната статия присъстват имената на още мнозина изявени писатели и университетски хонорувани преподаватели, които четат лекции в ДБИ (Mladenova 1990).

Във в. „Библиотекар“, бр. 8, пак от 1990 г., е поместен материал, посветен на 40-ия юбилей на ДБИ. В него за спомените си от обучението разказва Кичка Пешева, в статията „Незабравимо през годините“. Прави впечатление, че отново се споменават имената на дългогодишни преподаватели, за които авторката си спомня с умиление (Pesheva 1990).

Исторически архив

В историческия архив се съхраняват бюлетините на БТА; чрез посочена в тях информация ще се проследи през годините какви са били новините, свързани с Института, както и от по-съвременния етап, вече за УниБИТ.

В бр. 389 на в. „Дневни вести“ от 1950 г., София, Дирекция на печата Вътрешна информация (ВИНФ), е отбелязано създаването на ДБИ. Новината представя сведения за провежданите писмени и устни изпити, както и за размера на учебните такси (БТА – ВИНФ 1950).

Новина от 7.VIII.1969 г., София, бр. 219, ВИНФ: „Той бе създаден в годините на Народната власт“, ни запознава със специалностите за 20-ата поредна учебна година на Института. Такива са „Библиотекарство (Библиография)“, както и ще се подготвят младежи и девойки като информатори за центровете и бюрата за научна информация и ще се открие Катедра по езици. В съобщението е подчертано, че „при своето обучение студентите използват аудиовизуалните форми на работа с читателя“ (БТА – ВИНФ 1969).

През март 1977 г. е отразено съвещание в столицата за повишаване на ефективността на научно-информационното и библиотечно обслужване на научните работници и преподавателите от висшите учебни заведения (БТА – ВИНФ 1977).

През 1977 г. в бр. 96, ВИНФ, се откриват две новини, свързани с 25-ия юбилей на ДБИ, със заглавия съответно: „25 години Държавен библиотекарски институт – Нов храм на българската социалистическа култура“ и „Ползотворен творчески път“, които ни дават информация за проведено тържествено събиране за отбелязване на юбилея, както и за поздравленията, отправени от видни личности, като Любомир Левчев и Павел Матев. Доклад за 25-годишната дейност е представен от директорката Тодора Топалова. Прочетен е Указ на Държавния съвет за награждаването на Института с орден „Кирил и Методий“ – I степен (БТА – ВИНФ 1977).

Юбилеят на ДБИ е отбелязан и с научен форум „Симпозиум по библиотечно дело“, в който вземат участие представители от Съветския съюз, ГДР, Унгария, Великобритания, ГФР, Дания, Норвегия и Швеция. Доклад от българска страна е изнесен от Борис Десев, за подготовката на кадри за справочно-библиографската и информационна дейност на масовите библиотеки (БТА – ВИНФ 1977).

От друго съобщение, от 1986 г., в София, бр. 10 на ВИНФ, става ясно за решения на Седмия разширен пленум за култура. Събитието се е състояло в Националния дворец на културата „Людмила Живкова“. Темата, която е обсъждана, е „Библиотеките с по-голяма обществена роля“. На събитието участниците са подкрепили идеята за разработване на проект на Закон за библиотечното дело (БТА – ВИНФ 1986). През същата година в новина от 15.I.1986 г. със заглавие „Библиотеките търсят читателя“ отново се подчертава ролята на библиотеката, както и въвеждането на детски отдели в повечето библиотеки (БТА – ВИНФ 1986).

Някои от по-съвременните новини за УниБИТ, представени в заглавия: София, 29 ноември 2000 г.: „Колежът по библиотечно дело ще отбележи своя 50-годишен юбилей с тържествено освещаване на занамето на училището и научна конференция“ (БТА 2000); София, 3 април 2003 г.: „Колежът по библиотечно дело ще се преименува на Колеж по библиотекознание и информационни технологии, реши парламентът“ (БТА, 2003); София, 8 юли 2004 г.: „Колежът по библиотекознание и информационни технологии в София става висше училище след решение на правителството“ (БТА 2004); София, 18 октомври 2005 г.: „Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии отбелязва 55 години от създаването си“ (БТА 2005); София, 4 август 2010 г.: „Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии в София става университет“ (БТА 2010); на 29 септември 2010 г., София, е публикувана същата новина като на 4 август 2010 г. (БТА 2010), и др.

Фотоархив

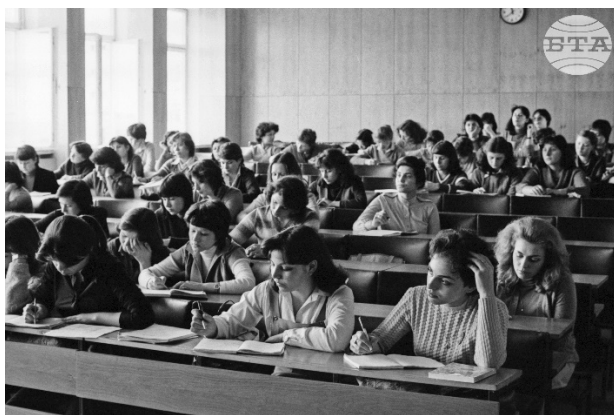
Фотоархивът на БТА също пази документи, свързани с развитието на Института и отбелязването на някои по-значими събития. В тази част са посочени фотодокументи, които представят сградата, част от аудиториите и други помещения в Института. Всички налични фотодокументални материали са свободно достъпни в архива на БТА, при предварително заявяване за работа с тях.

Фиг. 1. София (14 април 1977 г.) Изглед от новата сграда на Института.
Пресфотото – БТА, сн. Пламен Петров

Фиг. 2. София (26 март 1981 г.). Директорката на ДБИ Тодора Топалова.
Пресфотото – БТА, сн. Росен Братоев

Фиг. 3. София (26 март 1981 г.). В една от аудиториите на Института.
Пресфотото – БТА, сн. Росен Братоев

Фиг. 4. София (26 март 1981 г.). Библиотеката на ДБИ.
Пресфотото – БТА, сн. Росен Братоев

Фиг. 5. София (26 март 1981 г.). Библиотеката на ДБИ с над 50 000 тома.
Пресфотото – БТА, сн. Росен Братоев

Фиг. 6. София (26 март 1981 г.). Във фонетичните кабинети се изучават чужди
езици посредством модерна и съвременна техника.
Пресфотото – БТА, сн. Росен Братоев

Фиг. 7. София (26 март 1981 г.). В кабинетите с аудио-визуална апаратура студентите се запознават с необходимите им при работа апарати.
Пресфотото – БТА, сн. Росен Братоев

Фиг. 8. София (26 март 1981 г.). В кабинетите по литература и идеологически дисциплини. Пресфотото – БТА

Фиг. 9. София (7 април 1977 г.). Тържествено събрание по случай 25 години от създаването на ДБИ. Пресфотото – БТА, сн. Пламен Петров

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Съхранените материали в архива на БТА ни запознават с основните новини, които са отразявали делото на ДБИ, както и сега за съвременната дейност на УниБИТ. Тази ретроспекция и разказът по архивни материали ни връщат към отминали времена и много значими събития, за да може днес да се радваме на това, че сме част от престижния университет.

ЛИТЕРАТУРА

- КИРОВА, Е., 1952. Библиотечното образование у нас. *Читалищно дело*, бр. 21. БТА, Справочна редакция.
- БЛЪСКОВ, П., 1977. Храм на книголюбието. *Отечествен фронт*, бр. 10065. БТА, Справочна редакция.
- БТА, 1961. Приемането в библиотекарския институт. *Народна култура*, бр. 22. БТА, Справочна редакция.
- БТА, 1988. Пишат ни. *Народна култура*, бр. 39. БТА, Справочна редакция.
- БТА, 2000. Колежът по библиотечно дело ще отбележи своя 50-годишен юбилей с тържествено освещаване на знамето на училището и научна конференция.
- БТА, 2003. Колежът по библиотечно дело ще се преименува на Колеж по библиотекознание и информационни технологии, реши парламентът.
- БТА, 2004. Колежът по библиотекознание и информационни технологии в София става висше училище след решение на правителството.
- БТА, 2005. Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии отбелязва 55 години от създаването си.
- БТА, 2010. Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии в София става университет.
- БТА – ВИНФ, 1950. Дневни вестни, бр. 389.
- БТА – ВИНФ, 1969. Той бе създаден в годините на Народната власт, бр. 219.
- БТА – ВИНФ, 1977. Вестни, бр. 81.
- БТА – ВИНФ, 1977. 25 години Държавен библиотекарски институт, бр. 96.
- БТА – ВИНФ, 1977. Симпозиум по библиотечно образование, бр. 97.
- БТА – ВИНФ, 1986. Библиотеките с по-голяма обществена роля, бр. 10.
- БТА – ВИНФ, 1986. Библиотеките търсят читателя, бр. 15.
- ГЕОРГИЕВА, Л., 1954. Подготовка на нови библиотекарски кадри. *Отечествен фронт*, бр. 3048. БТА, Справочна редакция.
- ДЕНЕВ, П. (съст.), 2023. 125 години Българска телеграфна агенция. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“. [viewed 1 May 2025]. Available from: <https://www.bta.bg/bg/kniga125BTA/>.
- ДЖЕРЕКАРОВА, В., 1977. Държавният библиографски институт на 25 години. *Труд*, бр. 65. БТА, Справочна редакция.
- МАРИНОВА, В., 1987. До старата приятелка. *Учителско дело*, бр. 18. БТА, Справочна редакция.
- МЛАДЕНОВА, М., 1990. Първостроителите на института. *Библиотекар*, бр. 7, с. 14 – 17. БТА, Справочна редакция.

ПЕШЕВА, К., 1990. Незабравимо през годините. *Библиотекар*, бр. 8, с. 28 – 31. БТА, Справочна редакция.

РЕГИСТЪР на Националния архивен фонд. [viewed 1 May 2025]. Available from: <https://nera.archives.government.bg/Pages/EntryPage.aspx?type=Entry&lgid=9618&egid=12609>.

СЕВОВА, Д., 2025. Една 127-годишна история – минало и бъдеще, събрани заедно в новите архивохранилища. [viewed 4 May 2025]. Available from: <http://www.bta.bg/bg/news/834036?download=1>.

ПРАВИЛНИК за сроковете за архивиране на информационните продукти и реда за достъп до архивните материали на Българска телеграфна агенция. [viewed 4 May 2025]. Available from: <https://www.bta.bg/bg/documents>.

СОЛОМОНОВ, Ж., 1977. Държавният библиотекарски институт в нова сграда. *Вечерни новини*, бр. 7813. БТА, Справочна редакция.

REFERENCES

BLASKOV, P., 1977. Hram na knigoluibieto. *Otechestven front*, br. 10065. BNA, Spravochna redaktsia.

BTA, 1961. Priemaneto v bibliotekarskia institut. *Narodna kultura*, br. 22. BTA, Spravochna redaktsia.

BTA, 1988. Pishat ni. *Narodna kultura*, br. 39. BTA, Spravochna redaktsia.

BTA, 2000. Kolezhat po bibliotechno delo shte otbelezhi svoia 50-godishen iubilei s tarjestveno osveshtavane na znameto na uchilishteto i nauchna konferentsia.

BTA, 2003. Kolezhat po bibliotechno delo shte se preimenuva na Kolezh po bibliotekoznanie i informatsionni tehnologii, reshi pralamentat.

BTA, 2004. Kolezhat po bibliotekoznanie i informatsionni tehnologii v Sofia stava vishe uchilishte sled reshenie na pravitelstvoto.

BTA, 2005. Spetsializiranoto vishe uchilishte po bibliotekoznanie i informatsionni tehnologii otbeliazva 55 godini ot suzdavaneto si.

BTA, 2010. Spetsializiranoto vishe uchilishte po bibliotekoznanie i informatsionni tehnologii v Sofia stava universitet.

BTA – VINIF, 1950. Dnevni vesti, br. 389.

BTA – VINIF, 1969. Toi be suzdaden v godinite na Narodnata vlast, br. 219.

BTA – VINIF, 1977. Vesti, br. 81.

BTA – VINIF, 1977. 25 godini Durzhaven bibliotekarski institut, br. 96.

BTA – VINIF, 1977. Simpozium po bibliotechno obrazovanie, br. 97.

BTA – VINIF, 1986. Bibliotekite s po-goliama obshtestvena rolia, br. 10.

BTA – VINIF, 1986. Bibliotekite tarsiat chitatelia, br. 15.

DENEV, P. (sast.), 2023. 125 godini Balgarska telegraphna agentsia. Sofia: Izdatelstvo na BAN “Prof. Marin Drinov”. [viewed 1 May 2025]. Available from: <https://www.bta.bg/bg/kniga125BTA/>.

DZEREKAROVA, V., 1977. Darzavniat bibliografski institut. *Narodna kultura*, br. 62. BTA, Spravochna redaktsia.

- GEORGIEVA, L., 1954. Podgotovka na novi bibliotechni kadri. *Otechestven front*, br. 3048. BTA, Spravochna redaktsia.
- KIROVA, E., 1952. Bibliotechnoto obrazovanie u nas. *Chitalishtno delo*, br. 21. BTA, Spravochna redaktsia.
- MARINOVA, V., 1987. Do starata priatelka. *Uchitelsko delo*, br. 18. BTA, Spravochna redaktsia.
- MLADENOVA, M., 1990. Parvostroitelite na instituta. *Bibliotekar*, br. 7, pp. 14 – 17. BTA, Spravochna redaktsia.
- PESHEVA, K., 1990. Nezabravimo prez godinite. *Bibliotekar*, br. 8, pp. 28 – 31. BTA, Spravochna redaktsia.
- REGISTAR na Natsionalniya archiven fond. [viewed 1 May 2025]. Available from: <https://nera.archives.government.bg/Pages/EntryPage.aspx?type=Entry&lgid=9618&egid=12609>.
- SEVOVA, D., 2025. *Edna 127-godishna istoria – minalo i budeshte, sabrani zaedno v novite archivohranilista*. [viewed 4 May 2025]. Available from: <http://www.bta.bg/bg/news/834036?download=1>.
- SOLOMONOV, Z., 1977. Darzhavniat bibliotekarski institut v nova sgrada. *Vecherni novini*, br. 7813. BTA, Spravochna redaktsia.

ULSIT IN THE ARCHIVES OF BULGARIAN NEWS AGENCY

Abstract: *The aim of the paper is to present ULSIT in the archival heritage of the Bulgarian News Agency (BTA). The paper lists the available archival materials, part of the thematic, historical and rich photo archive that the telegraph agency possesses. In this way, knowledge about the activities of the State Library Institute and ULSIT today, as well as events related to its development as an educational institution, will be supplemented. The article is a review and aims to review all available archival materials that will enter scientific circulation and serve as a basis for additional and future scientific research, related both to the tradition of training library specialists in our country and to emphasizing the role of ULSIT as a specialized university in this direction. The exhibition will be supported by specific archival documents such as photographs, newspaper articles and materials about the university, published in the bulletins of BTA.*

Keywords: *archive; bulletin; BTA; ULSIT; photo archive*

Senior Assist. Prof. Tina Petrova, PhD

ORCID 0000-0003-3402-9082

University of Library Studies and Information Technologies

Sofia, Bulgaria

E-mail: t.petrova@unibit.bg